

Draginja pri nas

Draginja, to je pri nas že obrabljena pesem. Gotovo so že vsi sloji in stanovi, vsak zase, vsak iz svojega vidika v eni ali drugi obliki povedali na glas, kaj hočejo kot protiutež proti draginji.

V začetku so se še slišali glasovi o ustavitvi porasta cen.

Polagoma so se ti glasovi poglobili. Čujemo samo še apele za povišanje prejemkov.

Ta psihologija je zanimiva: ne verjamem, da bi tisti, ki je spredaj, hotel nazaj. Bolj gotovo je, če grem za njim.

Tako je vsak gledal pošast draginje iz svojega interesnega vidika.

Rezultat enega leta vojnogospodarskih odmevov pri nas je ta, da so cene močno porasle, dohodki pa so se malo povišali.

Zvišanje stroškov prehrane

Mesci v letu 1940 proti juliju 1939:

USA, marec	0,9
Letonska maj	1,0
Bolgarija, maj	3,0
Nemčija, julij	4,6
Grčija, maj	11,4
Švica, julij	10,2
Danska, januar	10,3
Švedska, junij	15,6
Madžarska, maj	11,2
Belgija, april	15,4
Anglija, maj	16,1
Estonska, maj	16,1
Norveška, julij	18,7
Finska, julij	25,0
Japonska, julij	25,0
Romunija, junij	32,9
Jugoslavija	40,6

Dejstvo je, da večina ljudstva ne more več misliti na novo obleko, kaj šele na druge take stvari (pohišstvo, dote itd.), ker so se že osnovne življenske potrebščine v primeri z dohodki tako zelo podražile, da na drugo ni misliti.

Pomanjkanje se pri nas ne rešuje socialno pravično (z racioniranjem), temveč z enostav-

nim izločanjem širših plasti s trga (z visokimi cenami).

Laž, velika laž je, da temu ni mogoče od pomoči! Ponavljamo naš stari predlog:

1. Blokirati vse cene.
2. Izvršiti revizijo porasta za eno leto nazaj.
3. Ugotoviti zaloge in koliko smemo pričakovati dotoka na trg.
4. Določiti racije.
5. Določiti nove cene.
6. Kolikor bodo nove cene za racionirani konsum dejansko višje od lanskih, naj se poskušajo sorazmerno dvigniti mezde in plače.
7. Kdor ima nad en milijon premoženja, je zavezan k enkratni prisilni oddaji v vrednosti 10%, če gre za investirani kapital, in 15%, če gre za denarni kapital. Da se prepreči lov za nepremičninami in pod., velja stanje izza 1. oktobra t. l.

Ponavljamo:

Če blaga ni dovolj, da bi ga vsi dobili po znosni ceni, je socialno krivično, ako se ne uvede racioniranje.

Racioniranje pa je še posebno utemeljeno, kadar bogatini z masovnimi izvensezonskimi nakupi (n. pr. v Ljubljani so pri nekem velikem manufakturistu poletni pokupili vso zalogo zimskega sukna) naravnost tirajo cene navzgor. Zelo zanimivi bi bili rezultati oblastvenega pregleda stanovanjskih prostorov imovitejših ljudi. Koliko moke, sladkorja itd. itd. bi se odkrilo. Morda več kot v trgovskih zalogah. Saj je znana praksa, da dobro založeni zasebniki svoje bogate zaloge sproti dopolnjujejo z rednimi nakupi tako, da se skupno stanje zalog in prodaje ne zmanjša.

Če je tu tako visoka draginja, obenem pa še prekomeren porast državnih potreb, je socialno krivično, ako se za kritje teh izrednih državnih potreb ne uvede enkratni premoženjski davek na milijonarje, da se breme prevale na rame tistih, ki morejo prenesti.

V izrednih razmerah, kakor so sedanje, je to edino možna gospodarska in socialna politika.

O odgovornosti literature

Francoski katoliški dnevnik »La Croix« je prinesel dne 7. oktobra t. l. sestavek, ki govori o odgovornosti literature, ki ga zaradi načelne važnosti prinašamo v izvlečku.

Zakaj se začudi pisatelj, kadar mu govorimo o odgovornosti njegovih del? Ker po njegovem mnenju vest nima pravice izreči se o delu, in jo vendar ima. Tako nastane konflikt, kajti morala zahteva svoje pravice tudi takrat, kadar ne mislijo nanjo, ko se ozirajo le na zahteve umetnosti. Če boste rekli pisatelju, da je njegovo delo nevarno, bo odgovoril: »Ne morem zato. Moram tako pisati, če nočem biti nezvest in neodkritosrčen proti samemu sebi.« Umetnik ne prizna, ali pa le s težkim srcem, da je njegovo delo, po izvoru individualistično, po namenu pa socialno.

Pisatelj, individualist po čutu, živi v družbi in se mora ozirati nanjo. Če pravilno postavimo hierarhijo vrednot, bomo spoznali, da je družba upravičena, da sodi o duševni hrani prav tako, kakor o kaki drugi.

Naša doba — govorimo o Franciji — se lahko, hvala Bogu, ponaša z nekaterimi velikimi pisatelji. Toda doba med dvema vojnama je obtožena z zločinom diletantstva in amoralnosti in njene pisatelje zadeva ista obtožba. Najhujše je, da je ta diletantizem napravil iz našega ljudstva ljudstvo dvomljivcev, posmehljivcev, ljudstvo brez navdušenja, ljudstvo načeto pri korenini, ljudstvo nedo-

raslo svojemu poslanstvu. Najhujše je, da je ta amoralnost, to mešanje dobrega in slabega uničilo vse vrelce žrtev, uničilo ljudstvu smisel za veličino.

V kolikor je bila literatura prepojena s temi protikrščanskimi in protifrancoskimi zmotami, v kolikor jih je razširjala, v toliko je odgovorna za našo nesrečo.

Toda ta literatura se je obsodila. Vojska jo je umorila.

Vzroki zloma Francije

1. Gotovo se je vsakdo, ki je čital naše časopise, čudil nad različnimi korupcijskimi aferami, katere so vzbujale v celem svetu največjo pozornost in ki so pretresle vso politično življenje v Franciji. Afer: Stavinski, Hanau, Oesterreicher, Nathan itd. so še vsem v živem spominu — tu pri teh velegoljujih niso bile udeležene samo nekatere osebe, ampak je sodelovalo veliko število pomembnih osebosti, kar kaže, da je bilo »marsikaj gnilega v deželi Danski«; najbolj zanimivo pri tem pa je dejstvo, da so bile vodilne osebe pri teh škandalih priseljenci z Vzhoda židovskega porekla.

2. Skoraj vse francosko narodno premoženje je bilo v rokah par sto milijarderjev, ki so svoje težke milijarde v slučaju pretečega strožjega obdavčenja takoj poskrili v inozemstvu. Ko je pa nevarnost za kapital minula pa je prišel ta denar zopet nazaj v Francijo. Čuden patriotizem.

3. Pod znanim ministrom Blumom se je vpeljal v Franciji 40urni delovni čas, a pri tem so se zvišale plače delavstvu. S tem je padla tovarniška produkcija na minimum.

Ko je izbruhnila vojna pa zaradi tega Francozi niso imeli zadosti tankov, municije in aeroplanov. In komunisti se niso hoteli boriti za kapitaliste. Rajši so se udali, ko so zvedeli, da sta se Hitler in Stalin sporazumela.

4. Medtem, ko so se nemški načrti, kar je pri nas vedel vsakdo, že od l. 1932 naprej z vso silo in v ogromnem obsegu pripravljali na vojno, so sedeli v Parizu in Londonu na krmilu pacifisti, kakor Daladier in Chamberlain, ki celo po kapitulaciji v Monakovem niso razumeli resnega svetovnega položaja.

5. Dejstvo, da sta se Chamberlain in Daladier ustrašila nemške propagande, ki ju je dolžila, da sta vojna hujskača, a Francozi in Angleži niso opazili velikanskega oboroževanja Nemčije in niso imeli niti pojma o tajnih razgovorih med Hitlerjem in Stalinom. Hitlerjevi napadi na boljševidem pa so bili samo prevara za ostali svet.

6. Vsekakor je nemška propaganda in nemška diplomacija daleč nadkriljevala ono zapadnih velesil.

7. Neki slovenski duhovnik, ki je služil v Alzaciji, je še leta 1937. opazoval, kako so bili Francozi do vojne nevarnosti absolutno brezbrizni in ne duhovno in ne materialno pripravljeni. Nihče ni hotel verjeti v vojno nevarnost.

8. Reči moremo, da je nastal v Franciji podoben slučaj, kakor v Nemčiji, ko je po sijajnih zmagah Friderika Velikega, vojak francoske revolucije strel stari način vojskovanja pruske vojske. Leta 1940. pa je nemški

Nedeljske misli

Bratje! Ura je že, od spanja vstanimo! — Kakor budni klicar oznanja sv. Pavel nov čas, novo dobo, v katero moramo vstopiti vsi duhovno prerajeni, pomlajeni, polni pripravljenosti, zakaj, Gospod je blizu. Ali ne občutimo v tej uri, da se mora v nas nekaj spremeniti, pri koreninah našega bitja, v najgloblji duševnosti mojega jaza? Ali res ne sprevidimo, da nas neprestano popuščanje, poplitvenje in mlačnost vede strašno daleč, da se samega sebe v bliskovitih trenutkih prestrašimo, ali celo, da sami sebe več ne spoznamo. Taki, kakršni smo, mislimo s trpkostjo in boleštno na to, kakršni bi morali biti. Res, ura je že, da od spanja vstanemo.

Veselo zaupanje in pričakovanje naj prežene vsak strah. »Zdaj je naše zveličanje bliže.« Ponižno priznanje in srčno hrepenenje sta že začetek naše poti h Kristusu: »K Tebi povzdigujem svojo dušo, moj Bog, v Tebe upam, ne daj, da bi moral zarzeti. Naj se mi posmehujejo moji sovražniki, zakaj nihče, kdor upa v Tebe, ne pride v sramoto.« Trdna vera in brezmejno zaupanje v Boga, ki bo našo dobro voljo podprl, v nas začeto delo do konca, do vse polnosti dovršil, sta dva granitna stebra, na katerih stoni in počiva vsa moč — na slabotnih. —

Advent je listi čas, ko začnemo vsako leto na novo graditi prav iz temeljev svojo duhovno stavbo. In če sovražnik skuša uničiti, kar zgradimo, bomo čuječi in z duhovnim orožjem stali na straži, v svojem srcu in svojem življenju pa bomo vedno pripravljene, da vsak dan vse delo znova začnemo. Brezpogojno pa moramo slediti volji Gospoda in ponavljati s psalmistom:

»Svoja pota, Gospod, mi pokaži, in Svojih steza me učil.«

Akademiki, srednješolci!

Vaša posebna nedeljska misel bo 1. decembra molitev za Jugoslavijo! Saj je spominski dan rojstva naše države. Bog ohrani, čuvaj danes in za vedno našo Jugoslavijo.

vojak s kombinacijo tankov in aeroplanov razbil vojne načrte starih francoskih generalov. Najbolj tragično za Francoze je dejstvo, da je zamisel tega novega vojskovanja sprožil francoski general De Gaulle, a Francozi ga niso poslušali, Nemci pa so si docela prilastili de Gaullovo idejo novega načina vojskovanja in s tem popolnoma uspeli.

Vidi se, da je bil ves narod in vsa vojaška organizacija desorganizirana in demoralizirana.

Na državni univerzi v Cordobi je bil odprt nov kolegij, ki obsega predavanja iz filozofije, katoliške teologije in zgodovine verstev. Uvajanje teologije na državne univerze je nekaj novega za latinsko Ameriko, koder so se doslej bogoslovni predmeti predavali samo po škofijskih semeniščih.

Kratke vesti iz Vatikana. S smrtjo toledskega nadškofa-kardinala se je znižalo število kardinalov na 55. Od teh jih je 31 italijanske narodnosti. Zadnjikrat je imenoval novega kardinala pok. sv. oče Pij XI. meseca marca 1937. Splošno menijo, da ne bo pred koncem vojne imenovan noben nov kardinal.

(Nadaljevanje.)

stvene) pristojnosti korporativne, — ta naj nikar tega ne pripisuje papežu, ampak sebi!

Prav tako je nepravilno, če trdi RKA 4, str. 409, »da zahtevajo organizacijske in akcijske potrebe stanovsko reformo vsega življenja, javnega in zasebnega« (podčrtali mi).

Zakonska zaščita družine

Danes, ko se pri nas mnogo govori o potrebnih reformah, ki bi naj koristile tako posamezniku, kakor tudi celoti, je važno, da te reforme temeljijo na zdravi in solidni osnovi. Z reformami je treba začeti pri korenini. Če so te zdrave, moremo graditi naprej, če ne, je vse zastoj.

V človeškem življenju je vedno najvažnejši duh, ideja. Če niso ljudje duhovno plemeniti, so vse zunanje reforme zaman; človek jih bo zlorabljal in izigraval! Zdravo družabno življenje ni mogoče tam, kjer so ljudje nesocialni, kjer vsakdo misli samo na sebe ter nima čuta za skupnost. Zato mora biti prva reforma posvečena duhovni rasti človeka.

Tudi mi moramo najprej rešiti ta problem, če hočemo preroditi narodno življenje v pravem duhu. Zato moramo okrepiti vpliv vzgojnih činiteljev: **Cerkve, šole ter družine.**

Ustavimo se pri problemu družine. Družina je krog, v katerem se razvijajo bodoči člani naroda, kjer dobivajo prvo vzgojo.

Odgovorni činitelji bi se morali brigati za to, da se ustvari zakon o zaščiti družine in zakonske zveze. Predvsem bi se morale uvesti sledeče tri stvari:

1. Družina in zakon bi se morala zaščititi

pred zasmehovanjem ter sramotenjem v tisku ter slikah. Cenzura bi morala zabraniti slavo-speve svobodni ljubezni, prav tako propagando za reformo seksualnega življenja po marksističnih naukih, bodisi v kinu, literaturi ali gledališču. Strogo bi se morale kaznovati samovoljne zakonske ločitve, zapostavljanje žene in otrok. Sklenjeni zakonski zvezi bi se morala zjamčiti stalnost. Veroizpovedim pa, ki z zakonom delajo kot s trgovino, bi morali omejiti s civilno zakonodajo svobodo v tem delokrogu.

2. Žena se mora zopet vrniti domu in otrokom, kjer je njeno naravno mesto. Poročenim ženam bi moral biti onemogočen vstop v javne službe in v industrijske obrate, dekletom pa kolikor mogoče omejen. Za ta področja so ustvarjeni možje, katerim pa mora država z vsem sistemom zakonodaje zagotoviti možnost poroke in vzdrževanja družine.

3. Družine s številnimi otroci bi morale imeti prednost povsod. To bi se moralo upoštevati pri izbiri za državne, kakor tudi za privatne službe. Tudi dohodki bi se morali večati pri delavcih in uradnikih sorazmerno s številom družinskih članov.

Grante. Mihaelu, v katerem »tiči nekaj jamskega človeka«, pomenita industrija in konj vse; kar je še drugega, smatra le za nameček, recimo, družabno nujnost. Tomo je svetski uživač, ki se je izprevrigel najbrž zaradi naveličanosti v oboževalca neke nejasno označene lepote, h kateri šteje tudi strast(!), Andrej pa je živčno razdejan nihilist, ker je prezgodaj okusil življenja strup in je imel premalo moči, da mu ne bi bil klonil. Med njimi živi krasotica Vida, ki je postala pred petimi leti proti svoji volji Mihaelova žena. Vsi trije po poli bratje se trudijo za njeno ljubezen, seveda vsak iz svojih nagibov. Vida hrepeni le po Tomu, svoji prvi ljubezenski sanji. Ko se ji zazdi življenje ob ljubosumnem, brutalnem Mihaelu nezno, se zateče k Tomu, a je zavržena in razočarana. Po smrti Andreja, ki se je ustrelil zaradi njenega bega, še poskrbi za njegovega sina, nato pa se hoče zastrupiti, ker ji je življenje nesmisel. Ko ji mož prepreči samomor, se povsem pasivno vda v življenje, brez volje, ciljev in veselja.

To je torej moderna ljubezenska drama, ne pa Lepa Vida. Avtor je še dokaj (čeprav ne čisto) originalno orisal to ljubezensko dramo v zvezi z razkrojem v blodnjah zaslepljene sodobne meščanske družine, ne da bi se vprašal po resničnih vzrokih, ki so rodili to le navidezno usodnost. Z etičnovzgojnega vidika pogrešamo v dramati obsodbo take družbe, in zato tudi drama kot taka prej razkraja nprav gledalcev, namesto da bi jo utrjevala. Da bi naslov vsaj deloma opravičil, je vpletel v delo nekaj poetičnih mest, med katerimi so nekatera resnično lepa, a s tem je že nastala neka dvojnost. Avtor je zakolebal med realističnim okvirom in simboličnim, ki je po mojem za Lepo Vido edino prikladen, toda do kraja odločil se ni ne za prvega ne za drugega, zato delo ni povezano v neko organsko celoto, ki je za veliko umetnino nujna. Priznati pa

je kljub temu treba, da je pričujoča Kozakova drama bodisi v umetniškem bodisi v dramatskem pogledu mnogo boljše kakor Profesor Klepec, čeprav ima še zmerom nekatere nedostatke (premajhna doslednost v risanju značajev, ponekod preveč razvlečeni dialogi, za-

drega, kam z osebami, kadar so za trenutek v napotje in še kaj).

Upriporitev je bila vzorna tako v režiji, sceneriji kakor tudi v interpretaciji (ga. Mira Danilova, g. Levar in g. Jan, ki je v vlogi Andreja prekosil vse svoje tovrstne kreacije).

P. P.

Mariborsko dijaštvo na Slomškovem grobu

V ponedeljek zvečer se je pred kapelico na starem mestnem pokopališču, v kateri počiva svetniški vzornik slovenske mladine, zbralo mariborsko dijaštvo, ki je včlanjeno v Slov. dijaški zvezi. Slovensko katoliško dijaštvo se je že lansko leto ob priliki zvezne skupščine poklonilo velikemu škofu in na njegovem grobu v navzočnosti njegovega škofovskega naslednika sprejelo temeljne smernice vsega delovanja Slovenske dijaške zveze.

Staro mestno pokopališče v Mariboru še menda nikoli ni bilo priča tolikih poklonitev in obiskov, kakor prav te dni, ko obhajamo 140 letnico rojstva svetniškega vladike in vzornika-škofa A. M. Slomška. Kapelica na njegovem grobu je stalno zasedena od nšteti obiskovalcev in društev, ki se poklanjajo spominu velikega pokojnika.

Tudi mariborski učiteljiščniki hočejo biti v vrsti tistih, ki imajo Slomška za vzornika. Prav na 140. obletnico njegovega rojstva so se prav vsi učiteljiščniki skupno s profesorji in g. ravnateljem poklonili na grobu največjega vzgojitelja.

Mariborski učiteljiščniki se skupno s profesorji zavedajo, da je v največji meri namenjena njim Slomškova oporoka: Sveta vera naj vam bo luč, materin jezik naj vam bo ključ do zveličavne narodne omike.

Razgovor v vlaku

Pred kratkim sem se vračal od doma v Ljubljano. Vožnja je bila dolgočasna, posebno še, ker v kupeju, kjer sem bil, ni bilo luči. Težko sem pričakoval, da pridemo na Pragersko. Tam sem moral prestopiti in sem prišel v razsvetljen vagon.

Vlak je bil nabito poln. Našel sem le en prost sedež. Ob meni je sedel mlad gospod, ki je bil v živahnem razgovoru z nekim delavcem, po videzu najbrž ciganskega porekla.

Prisluhnil sem takoj razgovoru sopotnikov. Slišim naslednje vprašanje: »Kako to, da govorite madžarsko, saj vendar niste Madžar?« Oni z zagorelim, temnim obrazom odgovarja v medžimurskem dialektu: »Seveda nisem Madžar, Hrvat sem, ampak mi Hrvatje znamo več jezikov in ne samo svojega kot vi Slovenci!« Hrvat dobi takoj odgovor: »Motite se, če mislite, da Slovenci ne poznamo tujih jezikov. Jaz n. pr. obvladam poleg slovenščine dobro hrvaščino, čitam in govorim nemški ter francoski, znam prav dobro španščino, za silo razumem angleški, ruske knjige tudi z lahkoto čitam.«

Po tem odgovoru sem začel sumiti, da je ta mladi gospod najbrž eden izmed »prijateljev SSSR, te največje slovanske države«, in sicer eden večjega kalibra.

Razgovor se razpleta naprej: »Pa ste zadovoljni v Jugoslaviji? Gotovo ste! Saj ste dobili v last grofovsko zemljo, s katero lahko

Slovenski narod lahko mirno gleda v bodočnost, če bodo našo mladino vzgajali vzgojitelji, ki iščejo pomoči pri škofu Antonu Martinu Slomšku.

Slovesnosti na Slomškovem grobu v ponedeljek zvečer so se poleg dijaštva udeležili tudi zastopniki Prosvetne zveze, Podzveze fantovskih odsekov in Slomškove družine. Slovesnost je pričel stolni kanonik g. dr. J. Mirt z nagovorom. Zatem je sledila molitev za beatifikacijo in ponovitev slovesne obljube katoliškega dijaštva. Zastopniki Slovenske dijaške zveze so nato položili na Slomškov grob lep venec z državnim in narodnim trakom, ki nosi napis: Vzorniku slovenske mladine — Slovenska dijaška zveza.

Sledila je molitev za domovino; pesmi Povsod Boga in Kristus Kralj sta zaključili večerno slovesnost.

V torek dopoldne so se poklonili na Slomškovem grobu zastopniki Prosvetne zveze. Nato pa so pred kapelico prihajale šole.

V nedeljo, 8. dec. dopoldne bo v Unionu velika marijanska prireditev Slovenske dijaške zveze

sedaj po svoje razpolagate. Pod Madžari ste bili sužnji grofov, ki so vas zatirali. Tu imate zemljo in čez dve leti, gotovo pa čez tri leta, boste dobili še tisto zemljo, ki jo trenutno imajo magnati v rokah. Sicer bo pa takrat tudi na Madžarskem izvedena agrarna reforma.«

Čudno se mi je zdelo, da govori ta človek s tako gotovostjo o tej agrarni reformi, ki se mora do konca izpeljati, ter sem mu zato stavil sledeče vprašanje: »Kako morete s tako gotovostjo trditi, da se bo tudi na Madžarskem izvedla agrarna reforma?«

Gospod se obrne k meni, me pogleda ter začne: »Ne vem, kdo ste, vidim pa, da v to stvar nimate vpogleda. Časa imava dovolj, zato vam lahko razložim, če hočete. Sovjetska unija bo izvedla to reformo po vsej Evropi. (?) Mogoče vam čudno zvenijo te besede, zato poslušajte! Čez tri leta, ko se bova spet sešla, mi boste povedali, da sem imel prav!

Danes se borita dva tabora, ki pa imata oba imperialistične težnje. Na eni strani Anglija v zvezi z Ameriko, ki hoče ohraniti svoj imperij, na drugi strani Nemčija ter Italija, ki hočeta uničiti angleški imperij ter sami zavladati na tem prostoru. V tej vojni sta trčili dve sili, ki sta danes nekako v ravnotežju ter ni izgledov, da bi se prehitro izčrpali. V začetku je bila Nemčija v premoči, danes jo prehitava Anglija in jaz prav nič ne dvomim v zmago Anglije.

Naloga Sovjetske unije je danes ta, da podpira Nemčijo v tej borbi v vsakem oziru, kajti

Gledališče

Dr. Ferdo Kozak:

Lepa Vida

(Krstna predstava 12. novembra.)

Tako pri nas kakor drugod najdemo narodne motive, ki bodisi zaradi svojstvene simbolike, bodisi zaradi globoke tragike ali življenjske pomembnosti zajamejo celo vrsto pisateljskih generacij. In čim večje možnosti za umetniško oblikovanje motiv daje, tem več se zanj ogreje oblikovalcev, ki vsak po svojih močeh in duhu časa primerno skušajo zajeti in stopnjevati snov v umetniško polno podobo. Taki narodni motivi so n. pr. Hamlet, Jeanne d'Arc, Judita — ali pri nas poleg drugih tudi Veronika Deseniška in — Lepa Vida.

Lepa Vida je po tradiciji simbol hrepeneja po vsem lepem, svetem, daljnem, nedosegljivem, simbol, ki je preko Prešerna, Vošnjaka in Cankarja dobil v novi Kozakovi drami novo, res da bolj življenjsko oprijemljivo, a kakor bomo videli, prav nič ustrežajočo, kaj šele umetniško popolnejšo podobo kot je simbolična Cankarjeva, to pa predvsem zaradi tega, ker si avtor najbrž vse do zadnjega dejanja ni bil čisto na jasnem, ali naj piše dramo Lepa Vida ali pa poda sliko v svojih blodnjah se razkrajajočega in trohnečega meščanskega sveta. Vrh tega se Kozakova predstava lepe Vide, v kolikor jo ogreva dih simbola, še zdaleč ne ujema z vsebino narodne svojine, kar seveda v vseh podrobnostih ni nujno. Kozak je Lepo Vido prikrojil svojim življenjskim nazorom, Lepa Vida mu pomeni samo hrepeneje po zgolj tostranski, ljubezenski sreči, ki ne pozna nobenih okvirov in meja. Njegov ženski lik je sicer življenjski, a še dolgo ne tako svetel, da bi smel biti krščen na ime Lepa Vida (kvečjemu: lepa Vida).

Avtor prikazuje v dramati tri po poli brate

Univerza

Komunisti so doživeli na univerzi nov in temeljit fiasko

Iz dnevnega časopisja je pretekli teden slovenska javnost zvedela, da je zavedna slovenska mladina znova pokazala svojo zrelost in preprečila sebične namene naših eksponentov kominterne. Sestanek medstrokovnega odbora, ki je sprejel resolucijo proti rovarjenju komunistov na naši univerzi je važen dan v zgodovini naše univerze. Komunisti, ki so imeli v načrtu demagoško akcijo za »obrambo« univertitetne avtonomije, ki bi jo vodili v konvencionalnem stilu: protestna izjava, protestno zborovanje, izgredi — štrajk.

Toda nakana jim je neslavno izpodletela. Zavedna slovenska akademska mladina jim je vzela iniciativo iz rok ter pripomogla do izraza pravemu mišljenju večine akademske mladine. Levičarji so izdali solzav letak v odgovor na resolucijo, ki smo jo objavili v zadnji številki in na letak zavedne slovenske akademske mladine, ki je bil objavljen v dnevnem časopisju.

Letak, ki dokazuje, da ima strah velike oči.

Ta letak nam dokazuje postopno, toda nezadržno degeneracijo naših komunistov.

Glavni krivec nezasišanega gorja, ki tepe tako neusmiljeno naše komuniste, smo seveda Stražarji. — Naravno je, da kužek laja proti šibi, ki ga skuša spraviti k pameti. Vse skupaj smo Stražarji »improvizirali«.

Nato pa pričnejo bljuvati ogenj in žveplo na Stražarje, ki bi naj bili nosilci terorja na ljubljanski univerzi? (Rdeči sodruzi imajo zelo nežno kožo, če smatrajo dejstvo, da so bili demokratično pre-

glasovani, za teror? Novi pojmi. Kaj pa je potem to, kar delajo njihovi »meceni« z ruskim narodom.)

Na očitke, da smo v zvezi z belgrajskimi ljotičevci, sploh ni vredno odgovarjati, ker je jasno, da se jim je ta asociacija porodila v njihovih preplašenih možganih, ki so pričeli slutiti, da izgledi za bodočnost niso ravno rožnati.

To kaže tudi na simptome infantilnosti.

Pravni problemi, gledani z medicinskega stališča.

Tudi medicinska frakcija je spustila izliv svojega mišljenja v javnost, da na ta način večina sedanjega odbora Društva medicincev tudi javno pokaže, da je proti temu, da se avtonomija univerze in svoboda znanosti ter redno delo zaščitijo pred zlorabo rdečih eksponentov. Skušali so to stvar zaviti v pravno obliko, toda nosi neodpravljive znake dedne obremenjenosti, ki kažejo, da je zrasla v zeljniku naših levičarskih medicincev. Tudi ni nihče drugi dal strehe temu žalostnemu skrupalu, kot edino »Slovenski narod«, o katerem smo že ob priliki ugotovili, da je rdeče inficiran in po vseh znakih sodeč, se ta pogubna infekcija v njem širi in mu je že uničila še poslednji ostanek zdravega pravnega čuta.

Pravijo, da niso sprejeli omenjene resolucije. To so ugotovili na seji, ki se je vršila en dan po medstrokovnem sestanku. Bili so torej tam, samo da za njih ne velja volja večine! To si velja zapomniti!

Vratolomna juridična akrobacija in potvarjanje dejstev, ki je priljubljeno sredstvo naših »svobodo- in resnicoljubov«, češ da je glasovanje sploh neveljavno, ker se sestanek strokovnih klubov sploh ni vršil, iz enostavnega (?) razloga, ker ni prišel sklicatelj.

Ta razlog je pa seveda »medicinsko« enostaven! Tako enostaven, da ga vsi razumemo, povrh tega pa je neresnično dejstvo, na katerega se opira.

Razkrinkane komunistične namere.

Toda zakaj ženejo tak vik in krik zaradi te pametne in konstruktivne resolucije. Iz onemoglega srda, ker jim je v kali bila onemogućena demagoška akcija. Zanimivo in deloma zabavno bo pogledati potek cele akcije, ki se je tako nepričakovano obrnila proti njim.

Bojne priprave.

Parola, za katero je treba iti na vrat in nos v boj, je bila: Univertitetna avtonomija je v nevarnosti. Oblasti hočejo uničiti svobodo znanosti!

Od vseh strani so nam prihajale na ušesa govornice, češ, gre za najosnovnejše pravice, moramo jih zaščititi z vsemi sredstvi, postaviti se moramo v bran črni »reakciji«, ki hoče za svojo »partijo« priboriti vpliv na najvišji slovenski učni ustanovi. Združiti se morajo vsi progresivni (!) študentje. Tako in še drugače so rdeči ptički čivkali svojo pesem. Po hodnikih, v avli in drugod. Vršila se je tudi druga akcija za univertitetno avtonomijo. Zastopniki vseh kulturnih društev so se sešli in preučevali možnost za resnično obrambo univertitetne avtonomije. Toda zopet so bili naši komunisti tisti, ki so pokazali, da jim sploh ne gre za univertitetno avtonomijo. — Komunisti so tisti, ki so s svojo izjavo in deplasiranimi napadi prepričali ostala društva, da niso nikoli iskreni in da je vsako lojalno sodelovanje izključeno! Tako je ta novorojenček, ki so si ga hoteli prisvojiti zase, zaradi njihovega posega žalostno izdihnil.

Ko so mislili, da je vse dovolj pripravljeno,

so stopili tehnik na dan in njihova Zveza je sklicala sestanek medstrokovnega odbora.

Sestanek je imel na programu razgovor o univertitetni avtonomiji, namen pa je bil protest proti sedanji prosvetni politiki. Da nam ne bo nihče podtikal neresničnih trditev, povzemamo uradni zapisnik o sestanku:

Zapisnik o medstrokovnem sestanku.

V sredo, 20. nov. 1940 je bil v lokalu DSJF sestanek strokovnih društev, in sicer na pobudo ZSKTF, ki je v ta namen z dopisom, datiranim z dne 15. novembra 1940, prosila DSJF za lokal in z drugim dopisom, datiranim z dne 18. novembra 1940, povabila omenjeno društvo na ta sestanek. Na sestanek so prišli naslednji delegati: trije juristi, dva filozofa, trije medicinci, dva teologa in en tehnik.

Na predlog predsednika DSFF Hribarja, ki so ga osvojili vsi navzoči, da naj vodi sestanek po običaju jurist, je prevzel vodstvo predsednik DSJF, ki je otvoril medstrokovni sestanek in dal besedo takoj delegatu ZSKTF (ki ga DM v svoji izjavi gladko zataji, op. ured.). — Ta je izjavil, da zastopa ZSKTF, da pa nima natančnejših navodil, ker bo predsednik kmalu prišel. Sestanek je bil sklican zato, da bi se pogovorili o tem, kakšno stališče naj bi zavzeli proti novi univertitetni uredbi, ki bo vsak čas izšla in kaj bi ukrenili, da bi ohranili univertitetno avtonomijo, ki jo bo nova uredba odvzela. Na te besede se je takoj javil k besedi jurist Misjak, ki je izjavil, da nihče o tej novi uredbi ničesar ne ve in da je zato o njej nesmiselno govoriti, temveč da predlaga naslednjo resolucijo. (Resolucijo smo objavili v prejšnji številki. — Op. ur.)

Predsedujoči Mihelčič je dal resolucijo na glasovanje. Sprejeta je bila s 6 proti 3 glasovom. Tehnik in predsednik sta se glasovanja vzdržala. Nato je sejo takoj zaključil, nakar so se zastopniki strokovnih društev razšli.

To je resnica, ki jo skušajo komunisti tako brezupno zavijati. Dokazuje, da je poštena akademska mladina budno na straži. In tako bo tudi v bodoče.

VIII. redni sestanek AK Straže

Sestanek je pričel predsednik z molitvijo, nato nas je č. g. pater Ramšak D. J. v klenem govoru opozoril na 24. november, svetovni dan molitve za mir in ljubezen. Zaključil je z mislijo, ki leži v srcih vseh iskrenih ljudi, da bi kmalu zavladal v svetu Kristusov mir in da bi se svet po tem trpljenju prerodil v duhu Kristusovem.

Sledile so recitacije naših tovarišev, naš pevski zbor je zapel nekaj narodnih pesmi.

Tov. predsednik je nato spregovoril o klubskih dolžnostih Stražarja. S himno Povsod Boga pa smo sestanek končali.

glasovi. (To je pa za nas doslej bila španska vas! Op. ur.) To se je zgodilo iz popolnoma političnih razlogov in niti malo ni po teh glasovih podana prava slika, kako so slovenski akademiki nazorno orientirani. Sicer se pa sodelovanje teh dveh skupin povsod opaža. Na ljubljanski univerzi uganjajo teror stražarji, ki opravljajo policijsko službo prosvetnega ministra. Na belgrajski univerzi z orožjem nastopajo ljotičevci, oboji pa bodo v kratkem prejeli plačilo za to. (Upamo, da bo to ostala le »pobožna« želja našega »španca«. Op. ur.) Za slovo sva se predstavila. Predstavil se mi je z imenom, ki je precej znano v slovenski javnosti, posebno v rdečih krogih, jaz sem mu povedal svoje ime. Pozanimal se je še, kje sem včlanjen. Povedal sem mu, da v AK Straži. Pristavil je: »Potem sva se pa prava dva našla.« (Op. ur.) — Joža Č.

če bi Anglija, recimo, prehitro zmagala, še v Nemčiji ne bi bila ugodna tla za prevrat, ki ga že progresisti (terminus technicus za komuniste, op. ur.) skrbno pripravljajo.

Zato vam bo tudi jasno to, česar mnogi ne razumejo in ne morejo razumeti, zakaj je šla Sovjetska unija v to vojno nekako skupno z Nemčijo. Sovjetska unija je morala prezreti nekatere malenkosti, bodisi malenkosti, ki se tičejo ideoloških razlik med komunizmom in fašizmom. (To so za njih res samo malenkosti, četudi se še vsi dobro spominjamo, kako so nas pitali z borbo proti fašizmu! Op. ur.), ter jih podrediti končnemu cilju, to je, primesti vsem narodom svobodo ter jih rešiti kapitalistične in fašistične nadvlade. Poroštvo za to, da bo ta cilj dosežen, je v veliki ter močni sovjetski armadi, kateri se ne bo nihče upiral na pohodu (saj v nasprotnem primeru najbrž itak ne bi prišla nikamor! Op. ur.). Hitler je tudi sprevidel, da ne bi mogel vzdržati, če bi bila Sovjetska unija v taboru njegovih nasprotnikov.

»Z ruskim pohodom na Finsko se je prepričal drugače« — sem kratko pristavil ter nadaljeval: »Kje pa je tista svoboda in kakšna je, o kateri vedno govorite? Baltski narodi so tudi dobili svobodo, ko so prišli v okvir ruske države in kakšna je ta svoboda, vidimo danes!«

Odvrne mi: »Vi ste seveda iz »Slovenca« napačno informirani o tej svobodi, prav tako pa tudi o pohodu na Finsko. Pomislite, da so morali ruski vojaki prenašati mraz 40 stopinj pod ničlo in še več. (Toda ravno tako tudi

finski! Op. ur.) Kdo bi v takih razmerah mogel doseči večje uspehe? Niti takih ne bi nihče dosegel!«

Jaz nadaljujem: »Recimo, da jih nihče ne bi dosegel. Pa poglejmo druga junaštva Sovjetski kolos se je zvalil na uboge Poljake prav v trenutku, ko so bili v najtežjem položaju ter jim zadal smrtno rano z nožem v hrbet. To pa gotovo zato, da ne bi prišli vsi Poljaki pod Nemce? Sovjetska unija je pokazala slovofilsko zavest ter je ugrabila nekaj Poljakov iz nemških rok. Ko so pa Nemci uničili Češko-slovaško, se Unija ni zganila. Desettisoči bombnikov, ki naj bi zasenčili Berlin, so odpovedali iz neznanega vzroka!«

Mož mi zatrjuje: »Še vedno me ne razumete. Ne veste še, kaj je bistvo revolucionarne ideje, za katero je treba vse žrtvovati. Povedal vam bom resnico. Sovjetska unija je vkorakala na Poljsko zato, ker je bila ogrožena od fašizma (Zanimivo prijateljstvo in zavezništvo! Op. ur.) Iz istega razloga je napadla Finsko, kjer so kapitalisti in fašisti pripravljali gnezdo, odkoder bi napadli Unijo. Da pa Sovjetska unija ni šla na pomoč Češki, je razlog v tem, ker je morala podpirati in še podpira več stotimilijonski kitajski narod proti japonskemu imperikalizmu. Kratko rečeno, krilatica o slovofilstvu ne drži! Sovjetska unija je internacionalna tvorba, pa ne slovanska! Naloga progresistov je (tudi pri nas! Op. ur.), da pojem o ruskem slovofilstvu razčistijo, kajti vsak narod bo dobil enako svobodo, ko bo prišel njegov čas.« (Po že podanih zgledih! O. ur.)

Jaz pristavim: »Da, tudi španskemu narodu je že grozila svoboda, ki bi naj bila enaka za vse. — Pokazala se je v pravi luči. — Sreča je le, da so se katoličani ter narodno zavedni Španci še zadnji hip zavedli in potlačili napad onih, ki bi jim prinesli »svobodo!«

Sedaj je pa mladi gospod kar nenadoma vzrasel ter se razvnel: »Kar se Španije tiče, vam lahko dam točne podatke. Bil sem s a m t a m. Boril sem se za svobodo in uspeli bi v tej borbi, če se ne bi proti nam združili vsi kapitalisti ter fašisti s papežem na čelu. Saj je znano, da so Franca podpirali poleg Nemcev in Italijanov še Angleži ter Francozi, ki jih je v skupni borbi podpirala molitvena ter denarna akcija Vatikana. Znano je tudi, kaka grozodejstva so nam podtikali. Moje ime so prav tako vlačili po slovenskih časopisih ter me krivili ne vem česa vsega.

Sedeti sem moral v internaciji ter čakati boljših dni in kot vsi vidimo, se ti dnevi z naglimi koraki približujejo. (Nekoliko dvoumno! Op. ur.) Akademska progresistična mladina je povsod na delu in postaja vedno bolj številna.«

K temu sem pripomnil: »To so pokazale tudi zadnje volitve v DSJF. Že tako majhna skupina je zgubila celih 25 glasov.«

Gospod razlaga: »Razumljivo je, da je nekoliko padla akademska leвица na pravni fakulteti zaradi tega, ker je precej juristov letos absolviralo. Katoliška skupina je pa zmagala predvsem zato, ker so jo, kot lani, tako tudi letos, podprli ljotičevci s svojimi